

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande angående betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Dnr Fi2025/00457

Allmänt

Skolverket avgränsar sitt yttrande till de frågor i utredningen som berör myndighetens verksamhetsområde.

Skolverket vill lyfta att artificiell intelligens (AI) påverkar skolväsendet redan idag. Denna påverkan inbegriper lärare och elever som är en del av samhället och medför att barn från ett års ålder till vuxenstuderande på Komvux kan omfattas. Eftersom AI-system som är avsedda att användas för utbildning anges som högriskområde i AI-förordningen¹, är det av stor vikt att säkerställa att användningen av AI inom skolväsendet sker på ett sätt som är tryggt, tillförlitligt och i linje med våra grundläggande demokratiska värderingar.

Enligt myndigheten behövs mer detaljerad reglering och anpassning av nationella regler till AI-förordningen eftersom skolväsendet består av både offentliga och privata aktörer samt stora och små huvudmän med varierande kompetens och ekonomi. Skolverket ser fram emot redovisningen av utredningen Trygg och tillförlitlig användning av AI (dir. 2024:83) som ska föreslå nödvändiga lagändringar samt åtgärder för insyn och kontroll.

Kommissionen var enligt sitt direktiv förhindrad att lägga förslag avseende skolans område varför Skolverket ser det som viktigt att kommentera detta område mera ingående.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens).

Skolverkets synpunkter

Bilaga 2 AI-kommissionens Färdplan för Sverige

Stärk IMY:s regulatoriska sandlåda och samla rådgivningskompetens avseende AI hos Digg

Skolverket stöttar detta förslag och betonar att det finns ett betydande behov av bättre samordning för spridning av tillämpningar. Insatser här behöver anpassas för verksamheter av olika storlekar.

Skolverket instämmer i kommissionens bedömning gällande vikten av den regulatoriska sandlådan samt dess utökning till att även innefatta breda användningsfrågor. Utifrån resultaten i forskningsprojekten och de juridiska ramar som kommer fram i den regulatoriska sandlådan kan relevanta myndigheter få bättre förutsättningar för att ge juridisk och pedagogisk vägledning till skolhuvudmän av olika storlek. I Skolverkets kontakter med skolor och huvudmän har myndigheten fått återkoppling att nationell vägledning och styrning kring AI är mycket efterfrågat.

Kunskapslyft för alla

Skolverket instämmer i kommissionens bedömning när det gäller behovet av ett omfattande kunskapslyft mot bakgrund av att det krävs en hög lägstanivå när det gäller grundläggande AI-kompetens för hela befolkningen.

Betänkandet tar upp stora infrastrukturens satsningar som behöver finnas på plats för att Sverige ska bli ett framgångsrikt land som utnyttjar potentialen med AI. Kompetensfrågan är en viktig del av infrastrukturen som det finns flera förslag kring. Att betänkandet, med anledning av kommissionens direktiv, inte tar upp förslag avseende skolans område medför enligt Skolverket att helhetstänk i de framförda förslagen blir mindre tydligt eftersom grunden för kompetensbyggandet skapas inom skolväsendet. Enligt myndigheten behövs forskningssatsningar som knyts till användningen av AI i skolan för att höja kompetensen både vad gäller AI i stort och AI-verktyg. Detta behov ligger enligt myndigheten i linje med kommissionens framförda vision för skolväsendet samt regeringens uttalade ambition att digitala verktyg endast ska användas utifrån vetenskaplig evidens för effekter på lärandet.

Det reguljära utbildningsväsendet

Utifrån direktivets begränsningar kunde kommissionen inte lägga fram förslag som rör skolans område. Skolverket ser det som viktigt att kommentera detta område mer ingående. Utgångspunkten för detta är att AI redan i stor utsträckning är en del av såväl barns som ungdomars verklighet och därmed också påverkar skolans verksamhet. Dessutom, som kommissionen påpekar ”erbjuder AI stora möjligheter för skolpersonal att förbättra och rationalisera administrativa uppgifter” och ger ett antal exempel på detta.

Skolväsendet består av en stor mängd huvudmän av varierande storlek och därmed med varierande förutsättningar, kompetens och förmåga att utveckla verksamheten såväl när det gäller undervisningen som när det gäller mer administrativa frågor. Det innebär att många huvudmän har stort behov av stöd till exempel när det gäller att tillämpa regelverk som dataskyddsförordningen² och AI-förordningen. Det är enligt myndigheten rimligt att huvudmän kan få stöd inför beslut om hur sådana regelverk ska tillämpas, förslagsvis genom att Skolverket stöttar inom ramen för myndighetens sektorsansvar för skolväsendets digitalisering samtidigt som IMY och Digg får i uppdrag att bistå Skolverket i framtagandet av stödmaterial.

AI för en offentlig sektor i framkant

Skolverket instämmer i problembilden och vill förstärka behovet av satsningar på att effektivisera Sveriges offentliga sektor.

Skolverket instämmer vidare i kommissionens tankar kring en ny förvaltning som behöver stärka sin förmåga att balansera förvaltning och innovation. AI sker i snabb transformation och det kräver nya arbetssätt.

AI-insatsstyrka och anslutningsstöd

AI-kommissionen föreslår att Försäkringskassan och Skatteverket ges i uppdrag att tillsammans etablera och förvalta en AI-verkstad för offentlig sektor och fungera som leverantörsmyndigheter för denna. I uppdraget ingår också att tillhandahålla ett anslutningsstöd och tillsammans med andra lämpliga aktörer inrätta och administrera en AI-insatsstyrka.

Skolverket stöttar detta förslag med förbehållet att vikt behöver läggas vid att stärka verksamheternas egna kompetens samt på att vara tillgänglig och relevant för verksamheter i alla storlekar.

Skolverket är positivt till ett centralt tillhandahållande av verktyg och teknik för AI-tillämpningar. Skolverket efterlyser en kostnadseffektiv och säker nationell AI-tjänst som myndigheter kan införskaffa.

Det krävs säkra förutsättningar att tillämpa AI. Vissa problemställningar skulle enligt myndigheten i dagsläget kunna lösas av europeiska molntjänster men vissa tillämpningar kräver lokala modeller.

I arbetet är det viktigt att myndigheter som är målgrupper för AI-verkstaden blir involverade i till exempel vägval kring vilka tjänster som skapar mest värde i offentlig sektor, det vill säga vilka tjänster som verkstaden ska erbjuda.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) eller General Data Protection Regulation (GDPR).

Område 1: Arbeta tillsammans med AI-infrastruktur och teknikutveckling

Skolverket är mycket positivt till en gemensam infrastruktur och förutsättningar att dela lösningar. En central förutsättning är dock att organisationer får nationellt stöd i tillämpningen, det räcker inte med infrastruktur.

På Skolverkets vägnar

Tommy Lagergren

Ställföreträdande generaldirektör

Katja Vert Rohdin

Jurist

I ärendets slutliga handläggning har även rättschefen Erik Janzon, avdelningschefen Jonas Krantz, tillförordnad stabschef Johan Börjesson samt undervisningsrådet Peter Karlberg deltagit.